

Néhány gondolat a szeretetről és a testvériségről



Amikor egy roma és nem roma ember úgy szólítják meg egymást, hogy kedves testvérem, tesókám, ha ez a megszólítás valóban kitöltött és igaz, akkor ez nagyon-nagyon sokat jelent. Az egyik előadó az imént említette, hogy roma testvéreim pontosan megérik, hogy ez a megszólítás mikor igaz, és mikor nem. Azt mondta, hogy cigány embert ilyen értelemben nehezebb átverni, mint egy nem cigányt. Ebben sok igazság lehet.

Én tulajdonképpen két dolgot szeretnék röviden megemlíteni.

Az egyik: aki tenni akar ezért az országért, a mi testvéri együttélésünkért, annak tanulnia kell. Tanulás, tudás és munka nélkül ez nem fog menni. De azt is mindannyian tudjuk és érezzük, hogy ha én csupán csak tanulok – hogy Dobai Pétert a költőt idézzem: „kivájhatja a szemünket a könyvtár” –, ez még nem jelenti azt, hogy szeretet is lesz bennem. Ez a kettő úgy jó, ha együtt van. Ha én pusztán csak tudom, hogy mit kell tenni, hogyan kell beszélni, hogyan illik beszélni, de nem érzem azt, amit mondok, akkor meghasonlok, és nem érem el azt, ami az ember számára igenis egy lehetőség: hogy emberré váljon a tudás és a szeretet egységében.

Amikor azt mondom, szeretem roma testvéreimet, akkor arra kell gondolnom, amit Tandori Dezső magyar költő és író hétszáz oldalas regényében egy veréb halála kapcsán ír. A regényben hangzik el egy emblematis, nagy erejű mondat: értenünk is kell ahhoz, akit szeretünk, mert ha nem értünk hozzá, akkor a kezünk között fog elpusztulni. Ahhoz, hogy a barátságunk, a testvériségünk hiteles legyen, nem elég csupán a ráció és a tudás. Nem lenne nyugodt a lelkiismeretem, és nem mernék benneteket testvéreimnek nevezni, ha nem érezném is a szeretetet. Azzal is tisztában vagyok, hogy ha a testvériségünkért tenni akarok, akkor sokat kell tanulnom, és sokat kell dolgoznom, és ez fáradságos munkát jelent. A kettő együtt hitelesítheti azt a testvériséget, aminek a jelét igenis látjuk.

Még egy dolgot szeretnék mondani. Roma vagyok, magyar vagyok, mi vagyok, nem tudom. Ennek nagyon röviden hadd mondjam el a történetét. Életem legfontosabb és legmélyebb tapasztalata, hogy az identitásunkat, az önazonosságunkat nem adhatja meg sem az etnikai származásunk, sem a vallásunk igazán, sem a világnézetünk, sem a megvallott hovatartozásunk. Az én tapasztalataim szerint az valahonnan máshonnan jön. Hadd mondjam el az én példámat. Megszülettem, és ha Csehszlovákiából az akkor még csehszlovák állampolgár nagymamám – aki, ahogy mondani szokás, „echte” szlovák volt (amivel abszolút nem törődött, egyébként anyanyelvi szinten beszélt szlovákul, magyarul és németül, azt a németet, amit a felvidéki ún. cipszerek beszélnek) – ha ő akkor illegálisan, a „testvériség” gondos golyózáporában nem jön át az lpolyon, lehet hogy engem egy intézetben nevelnek föl. De átjött, és ő fölnevelt.

Ha egyszer ő azt mondta volna nekem, hogy „Gabikám, most mi elmegyünk egy cigány putriba, mert cigányok vagyunk, és ott fogunk élni, velem jössz?”, azt mondtam volna neki, hogy „igen”. Ha azt mondta volna nekem, „Gabikám, elmegyünk az eszkimók közé egy igluba, mert én oda megyek. Velem jössz?”, azt mondtam volna: „Veled megyek”. Sőt. Nagyon-nagyon gyarló ember vagyok, de ha a nagymamám azt mondta volna: „Gabikám, most mi elmegyünk egy gázkamrába, mert nekem oda kell vennem, velem jössz?”, azt mondtam volna, „igen veled megyek”. Ez egészen biztos.

Tulajdonképpen ez a zsidó filozófiában, a Martin Buber, Franz Rosenzweig-féle perszonálfilozófiában az „én-te”, „én-az” típusú kapcsolatokban ragadható meg egzaktan. Tulajdonképpen ez az alapviszony határoz meg minket, véleményem szerint. Az az első nagy és erős benyomás, az első nagy szeretetadag, ami elhiteti velünk, hogy érdemes élni.

Értenünk is kell ahhoz, akit szeretünk

Írta: Csajka Gábor Cyprian

2010. augusztus 17. kedd, 21:13 - Módosítás: 2010. augusztus 20. péntek, 11:18

(Illusztráció: Péli Tamás grafikája)